No 1950

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk.

Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 22 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 21 September.

De beide Kamers hebben gisteren eene openbare zitting gehouden om zich te konstitueeren. De heer Philipse heeft nadat zijn geloofsbrieven waren onderzocht en goedgekeurd, in de Eerste Kamer het voorzitterschap aanvaard met eene redevoering, die een weerklank was van de troonrede.

Nadat de geloofsbrieven der nieuw gekozen leden in orde bevonden waren is door den voorzitter berigt, dat nog 67 adressen tegen en 19 vóór de wet op de kerkgenootschappen waren ingekomen. Hij stelde dienvolgens voor die stukken te verzenden aan de kommissie der petitiën. De verdraagzame heer van Dam van Isselt, die zich nooit op zijn gemak gevoelt zoodra hij stuit op eene of andere verdediging van het regt der Katholieken, gaf hier, zeker in eene vlaag van onbedachtzaamheid, al een zeer treffend bewijs van zijne gezindheid. Naauwelijks had hij dat waarschijnlijk onverwacht bezoek van zoo veel petitiën tegen de wet vernomen, of hij stond reeds klaar om zich in eens van die lastige en onaangename petitiën te ontdoen, zonder dat er voortaan melding van zou worden gemaakt. Hij verlangde de petitiën *pro* en *contra* maar, in massa en zonder onderzoek, bij het tal der overige onderzochte adressen neer te leggen, ten einde ze zonder eenigen vorm van procedure tot eeuwigen dage te veroordeelen tot het stof der griffie. Om de waarheid te zeggen, voor een man als de heer van Dam is het ook onuitstaanbaar, dat men hem nog, nadat de wet is aangenomen, komt lastig vallen met petitiën tegen de wet. En wij begrijpen 't volkomen, dat hij de behoefte gevoelt heeft om er zich hoe eer hoe liever van te ontdoen. Wij maken er hem dan ook geen verwijt van. Alleen meenen wij met de heeren van Rijckevorsel en van Nispen van Pannerden, dat de Eerste Kamer niet *cavalièrement* mag te werk gaan, om stukken, die haar worden toegezonden, zonder inzage ter griffie te deponeeren. Men diende ze evenwel eens even in te zien; al ware het slechts om zich te overtuigen, dat men haar geen stukken toevertrouwt, die daar eene plaats onwaardig zijn. Daarenboven gelooven wij ook, dat wel eenige hoffelijkheid mag worden bewezen aan bezorgde adressanten, die gebruik maken van een grondwettig regt, door zich te wenden tot de eerste Kamer, om hare belangen aan dit gewigtig ligchaam aan te bevelen. — Maar de heer van Dam heeft daaraan niet gedacht. Dat onverwacht optreden van 67 petitiën tegen en van 19 voor de wet had de kalmte van den voorzitter van *Unitas* gestoord, en van hem is waar, wat Timon in zijne *Orateurs parlementairs* aan Dupin toeschrijft: als 't hem jeukt, dan krabt hij. Intusschen, de Kamer was indachtig aan de achting die zij zoowel aan de adressanten als aan zich zelve verschuldigd is, en zij besloot daarom met 15 tegen 9 stemmen, om het voorstel van den heer van Dam te verwerpen en dat van den prezident goed te keuren. Vervolgens is de Eerste Kamer in de sektiën gegaan, om eene kommissie te benoemen, belast met de taak om een adres ten antwoord op de troonrede voor te stellen.

De Tweede Kamer van haren kant is gisteren overgegaan tot het opmaken van hare lijst van kandidaten voor het voorzitterschap. Zij heeft dezelfde kandidaten benoemd, die zij bij de jongste zitting had voorgedragen. De heer Boreel van Hogelanden werd bij de eerste stemming met groote meerderheid gekozen. De heeren Gevers en Luyben werden eerst bij de 4e stemming op de lijst der kandidaten geplaatst. De eerste won het met eene geringe meerderheid van den heer van Rappard; de tweede insgelijks met eene kleine meerderheid van den heer Groen.

Wij hechten niet te veel waarde aan de stemming over de twee laatste kandidaten, welke meestentijds slechts geschiedt uit beleefdheid voor een lid of eene partij in de Kamer.

Intusschen, het kan niemand ontgaan, hoe de anti-revolutionaire partij gewoon is haren hoofdleider voorop te zetten, en hoe deze merkelijk vorderingen maakt en den prezidialen stoel hoe langer hoe meer nabij komt.

De *Nederlander*, in zijn Nommer van gisteren, moge verzekeren, dat hij zich geene illusie maakt »omtrent *den invloed der anti-revolutionaire partij op het tegenwoordige kabinet*." Wij weten niet of en in hoe verre hij op dat kabinet rekenen kan, al is het gebleken, dat bij de wet op de kerkgenootschappen, het ministerie zich geheel heeft geplaatst onder den invloed van de groene partij, ten dienste van welke partij de regering hare wet heeft omgewerkt, en nog eens omgewerkt. Maar zou de groene partij kunnen ignoreeren, dat dit ministerie misschien al zeer spoedig van het tooneel kan verdwijnen, om plaats te maken voor andere staatslieden?

Als het groene blad waarschuwt: »Men zoeke niet, hoe dit ministerie ten val zou kunnen worden gebragt, maar integendeel hoe de instandhouding daarvan door gemeen overleg vereenigbaar is met het behoud der grondslagen van het Nederlandsche staatsregt en van de konstitutioneele monarchie," dan werpt de *Nederlander* slechts den ligtgeloovigen lezer zand in de oogen. Het is ons onbekend, of er iemand op uit is, om het ministerie te doen vallen. Zoo het valt, dan zal het zijn, omdat het, geen levenskracht bezittende, van zelf instort.

Eerst bij die eventualiteit, die nabij kan zijn, en vermoedelijk geene maanden zal uitblijven, eerst dan zal het blijken welke de invloed is van de anti-revolutionaire partij, omdat het toekomstig ministerie niet zal kunnen worden gevormd, dan met het oog gevestigd op den toestand en den invloed der partijen in de Kamer. Daarom is het, dat wij attent zijn op de stemmen, die aan den heer Groen worden gegeven voor de kandidatuur van het voorzitterschap, en dat wij onze lezers doen opmerken hoe de heer Groen langzamerhand vooruit gaat. De *Nederlander* moge zich [illegible] van hare partij klein te maken, anderen mogen hare magt overdrijven; — evident is en blijft het, dat de partij vorderingen maakt, die, blijven zij voortduren, haar vroeg of laat meester van den toestand zullen maken.

Wij hebben gisteren den algemeenen indruk medegedeeld, welken de troonrede op ons gemaakt heeft. Als wij nu tot de bijzonderheden afdalen, dan vinden wij daarin eene zonderlinge en eene onverwachte verklaring.

1°. Wat het buitenland betreft. Daar merken wij op, dat in de laatste maanden van de mogendheden hoog gewaardeerde bewijzen van belangstelling zijn ontvangen. Als wij eenige politieke beteekenis mogen hechten aan die verzekering, dan zouden wij daaruit moeten afleiden, dat het ministerie-van Hall aan de buitenlandsche mogendheden welkom is geweest, vooral aan Frankrijk. Dat is dan ook voor niemand een geheim. Wij vragen slechts wat er geworden is van die hevige uitvallen, die prof. Vreede, de *Nederlander*, de *Fakkel* en de *tutti quanti* ministerieëelgezinden van nu tegen Keizer Napoleon plagten te doen? De Groenen onder anderen gevoelden de behoefte onder het ministerie-Thorbecke van zelfs de Kamer daarmeê lastig te vallen. Maar zoodra was de heer van Hall niet, in vriendschap met den franschen minister, aan het roer gekomen, of al dat [illegible] heeft plaats gemaakt voor een diep en eerbiedig stilzwijgen. De gewijzigde stemming is in het oog vallend, en toch in verre na niet genoeg opgemerkt. Hoe luid riepen niet de aanklagers dat de ultramontaansche rigting op den sterken arm van de militaire diktatuur van den *coup d'état* leunde! Dat *daarom* de protestantsche belangen in Nederland bedreigd waren! De *Nederlander* heeft dat thema in het oneindige gevarieërd? En welke is de slotsom geweest van al dat noodgeschrei? Dat men in de jongste agitatie steun gezocht en, naar men zegt, gevonden heeft bij het Fransche diktatoriaal bestuur tot omverwerping van ons vorig ministerie en tot vestiging van een reaktionnair gouvernement. Zoo heeft dan de Fransche *coup d'état*, waaraan wij, Katholieken van Nederland, geen schuld hadden, eerst gediend, om ons bij onze protestantsche landgenooten verdacht te maken, en toen dat doel bereikt was, is diezelfde *coup d'état* gebruikt om er op te steunen, toen men, ter gelegenheid der kerkregeling, onze protestantsche landgenooten tegen ons ten strijde riep, ten einde eene politieke en godsdienstige reaktie te bewerken. Men spreekt in onze dagen veel van Machiavellismus. Zelfs heeft tot onze groote verbazing, de heer Rijk, de ronde en loyale zeeman, zich bij de openbare diskussie over de anti-katholieke wet eene hatelijke insinuatie veroorloofd, door sprekende over Rome, te herinneren, dat Machiavelli ook een Italiaan was. Wij gevoelen de behoefte den, anderszins door ons geachten, spreker te betuigen, dat wij zulk eene gratuite hatelijkheid niet van hem hadden verwacht, omdat wij het beneden hem achtteden tot zulke insinuatiën af te dalen. Maar men ziet daaruit hoe het Machiavellismus heden ten dage veelvuldig ter sprake komt, als het zelfs ter ongeschikter ure uit den mond van een zeeman valt, en dat als een verwijt of eene verdenking tegen eene geestelijke magt, die door zijne katholieke landgenooten wordt geëerd en bemind, als den appel hunner oogen. Welnu dan, zoo er dan toch sprake moet zijn van Machiavellismus, dan vragen wij, of het niet daar moet zijn, waar men eerst de Fransche diktatuur heeft gebezigd als een middel om Protestanten tegen Katholieken op te ruijen, en later als een middel waarin men steun vond, om ter gunste van het Protestantismus eene tevens politieke en godsdienstige reaktie te bewerken?

2° Wat het binnenland aangaat, wij vinden in de troonrede eene zeer krachtige lofrede op het vorig ministerie, als wij namelijk de bijzonder gunstig werking zien vermeld van al hetgeen door dat ministerie voor de algemeene welvaart is tot stand gebragt of ondernomen. Wij nemen dat op, als eene genoegdoening voor de miskenning, die het eerste programma van het tegenwoordig ministerie tegen het vorige inhield. De miskenning was stuitend, en elk gouvernement onwaardig. Pijnlijk was dan ook de indruk, dien dat stuk ook onder dit opzigt maakte. Maar het blijkt, dat het programma ook al den invloed der April-beroering had ondergaan, dewijl de regering, nu zij haar tot een afgesleten tijdperk tracht te maken, niet aarzelt terug te komen van de toen geuite minachting, om met rondheid en zonder voorbehoud lof toe te kennen aan hetgeen door hare voorgangers in het bestuur voor de stoffelijke belangen is gedaan. Ook dit is ons een blijk, dat het ministerie een nieuw tijdperk wil openen, zonder nogtans eenigermate te openbaren, hoe of wat dat tijdperk zijn zal.

Vanwaar toch dat onze Bisschoppen zoozeer door de Groenen gehaat worden?

Een dood onnoozele vraag, zegt men: — om de historische herinneringen, die aan de Nederlandsche bisdommen, vooral aan het bisdom Utrecht verbonden zijn.

't Is schoon, maar vooral doeltreffend gevonden: men kan met brandstapels en moordschavotten, met inquizitie en bloedraad al wonder veel bij den gemeenen man uitwerken. *Cela fait tableau!* Men kan daar schoone tafereelen van ophangen, en vooral ook sprekende platen van drukken, om ze aan de oogen der goede lui, wier verstand misschien minder [illegible] voor te stellen. *Cela fait horreur!* [illegible] aan al die schrikgestalten [illegible] verkozen Bisschoppen? Even onnoozele vraag. Zoo zij daar in waarheid voor vreesden, behoefden ze zeer noodig den doktor, maar vooral eene specialiteit, die zich bijzonder op de behandeling van hallucinatien heeft toegelegd.

Neen! zij hebben slechts, tegen beter weten aan, het volk trachten bang te maken voor iets, wat zij op alle mogelijke wijzen wilden belet hebben, en zij hebben slechts de menigte trachten op te zetten tegen iets, wat zij uit ganscher ziele haten.

Haten dan de Groenen de Nederlandsche Bisschoppen? Ja, gewis! welligt niet hun personen, maar zij haten *den Nederlandschen Bisschop*. En waarom?

't Kan misschien bijdragen tot de psychologische kennis der Groenen, deze vraag te beantwoorden.

Hoogmoed is het karakter der Dordtsche partij. Doorloopt hare geschiedenis van hare opkomst tot den dag van heden, en men zal het ons toestemmen. Als kind reeds verhief zij zich boven alles uit, waande zich meer en grooter dan wie haar op zijde gingen, en

zocht immer ze te overheerschen. In hoogmoed wiesch zij op, in hoogmoed beleeft zij haar oude dagen.

Naauwelijks was het Protestantismus in Nederland doorgedrongen, of zij stelde zich eigenmagtig aan het hoofd van alle Protestanten; vergaderde in koncilie, getuigde alleen de waarheid te bezitten, onfeilbaar en van God gezonden te wezen. Die niet met haar waren, verketterde en verdoemde zij in hare kanons. Geen Armeniaan, geen Sociaan mogt er bestaan, en de wereldlijke magt moest haar de gewapende hand leenen, om ze uit te roeijen. De hoogmoed dreef haar zelfs tot dezelfde bloedige uitersten, die wij in de heidensche Keizers der drie eerste Christeneeuwen verafschuwen. Het Dordtsche geloof werd door den Staat opgedrongen, en niemand was Nederlander, of liever burger van de Republiek, tenzij hij dat geloof beleed. Geen andere godsdienst werd geduld. Besluiten, wetten, ordonnantiën, plakkaten werden in werking gebragt tegen alle andersdenkenden, 't zij Protestant, Jood of Paap.

Door den Staat geholpen, of liever, zich van den Staat meester gemaakt en dien tot haren dienaar gesteld hebbende, mogt de Hoogmoedige twee gelukkige eeuwen beleven. Haar geloof was het geloof der vereenigde Nederlanden, haar politiek — de politiek der Republiek, haar woord — de pligt van den Staat. Zij was rijk, prachtig, gevreesd.... Wat kon zij meer verlangen? De kathedralen der Katholieken strekten haar tot gehoorzalen; de katholieke stichtingen van liefde en barmhartigheid voedden en verzorgden hare wezen en ongelukkigen. De andersdenkende Protestanten moesten haar de voeten kussen; de Katholieken een ellendig dulden met handen vol geld koopen...

"Maar 't spreekwoord zegt waarheid: hoogmoed komt vóór den val. De gloriezon der Dordtsche kerk ging eindelijk onder. Met geweld had zij gedurende bijna 200 jaren anderen het regt onthouden van te doen wat zij zelve deed. Zij had alle gezag in Kerk en Staat verworpen, en feitelijk zich zelve het hoogste gezag in beide toegekend. Daar waren er, en hun getal was magtig aangegroeid, die de inkonsequentie van de handeling dier hoogmoedige overheerscheresse niet dulden konden, en zich met regt tegen onregtvaardige eischen verzetteden. De strijd was hardnekkig; maar wie kan het tegen de ijzeren magt der konsequentie vol houden?

Het Dordtsche geloof hield op godsdienst van den Staat te zijn; de orthodoxen moesten het zien en dulden, dat er vele andere gezindheden naast hen kwamen wonen, dat men met de kanon der Dordtsche Vaders evenzeer den spot dreef als met die der Trentsche Bisschoppen. Die gebeurtenis had ook de emancipatie der Katholieken ten gevolge. Alle godsdiensten werden vrij verklaard en voortaan mogt ieder Nederlander gelooven wat hij wilde. Het duurde slechts korten tijd, en de Dordtsche kerk zag zich van het meerendeel harer kinderen verlaten, van hare schatten en grootheid beroofd, en moest eene ellendige schuilplaats zoeken in pakhuizen en op zolders.

Dat was eene vernedering voor de partij, maar geen heilzame les. Wanneer de hoogmoed wordt vernederd, dan verbergt hij den haat in het diepste zijner ziel, en vleit en kruipt hij, om zich weder op te heffen.

En ziedaar in korte woorden het tegenwoordig karakter der Dordtsche kerk, thans meer bekend onder den naam van groene of anti-revolutionaire partij.

Zij haat, en zij haat de Katholieken, de Vrijzinnigen, de Groningers, de Remonstranten, de Mennonieten, de Lutherschen, de Evangelischen, de Israelieten, met één woord, allen die niet van hare partij zijn. Ja! wij moeten het immers beleven, dat er onder ons wonen, die zich „heiligen" noemen, die in lange donkerkleurige kleederen gaan, hunne oogen niet durven opheffen, hunne lippen niet tot een glimlach durven plooijen, die geen drie woorden kunnen spreken, zonder de H. Schriftuur aan te halen; — maar die wrok en afkeer in de ziel dragen tegen hunne medemenschen; die des Zondags deur en vensters sluiten, om in het sombere achtervertrek het gebed te bidden van hem, die dankte dat hij niet was als dezen, maar om tevens hunne natuurgenooten in stilte te verachten en te haten.....

En zij haten ze, omdat zij door hen vernederd zijn. Maar zij geven het niet op, en zijn nog immer vol arbeid, om hunne voorgaande heerschappij en grootheid te herwinnen. Alle middelen worden daartoe aangewend. Vooreerst vleijen en kruipen. 't Zal wel niet noodig zijn hier als met den vinger aan te wijzen, hoe zij zich, listig als de slangen, om den troon slingeren, en de geschiedenis van het Huis van Oranje zich toeeigenen als hunne geschiedenis; wat kunstgrepen er in het werk worden gesteld om invloed op de regering te hebben, om zelven het hooge staatsbestuur in handen te krijgen. Onze tegenwoordige dagen zijn er vol van. *Intrigues* van allerlei aard, de zotste vertooningen, de laffste vleijerij worden gebezigd en staan dagelijks in den *Nederlander* te lezen.

Vervolgens spreken zij onophoudelijk van oude regten, van oude bezittingen. Niet, dat zij die in waarheid hebben; maar zij eigenen die zich toe, om zich eene zedelijke kracht te geven, die zij missen, maar volstrekt behoeven, om eenmaal den verloren luister te zullen herkrijgen. Zij eigenen zich de historie der drie laatste jaren als hun partikulier eigendom toe; ook het Huis van Oranje behoort hun alleen; de luister der vorige eeuwen moet hun alleen dank geweten worden; ja! de geheele vaderlandsche bodem is hun eigendom. Zij misgunnen daarom anderen niet, dat zij ook een klein hoekje van dien dierbaren grond bearbeiden en met hun zweet en arbeid en geld bevruchten; maar zij willen toch erkend hebben, dat zij alleen er de wettige eigenaars van zijn. Hun blad heet »de *Nederlander*" bij uitnemendheid.

Daar zij evenwel weten, dat zij bij het meerendeel der burgerklasse geen geloof zullen vinden, en dat de geleerden hen met hunne eigene wapenen bestrijden en verslaan, werken zij vooral op den boerenstand en den gemeenen man. Deze worden wekelijks in huizen en schuren vergaderd en door eene menigte van sprekers, die op de stemme Gods hun vorig handwerk of handelsbedrijf hebben laten varen, geharangeerd. Zij hebben zich verlaagd tot de rol van sektemakers.

Eindelijk, betrouwende op hun goed geluk en booze slimheid, hebben zij zich bondgenoot gemaakt met die zij innerlijk verfoeijen en haten: de *Nederlander* heeft zich aangesloten aan de *Fakkel*; dat wil zeggen: de Dordtsche kerk aan het Radikalismus.

't Is de oude hoogmoed, die hen tot dat alles bragt, om eenmaal weder tot de vorige grootheid te kunnen opklimmen.

Maar ziet, daar treden hun eensklaps de nieuwe Bisschoppen der Katholieken in den weg. De Katholieken vooral waren het voorwerp van hunnen haat, omdat deze zich tegen over hen ook de onfeilbaarheid toekennen. Maar een Bisschop, dien *moeten* zij haten; en waarom?

Tegenover hunnen hoogmoed staat een Bisschop, als de *persoonlijke opoffering*, de *vernedering* tot *feit* gemaakt. En ziedaar wat zij niet begrijpen kunnen. De Groenen kennen niet anders dan de verheffing van hun eigen Ik; zij kennen de nederigheid niet, veel minder de zelfopoffering. Zij zien het, dat de Christus, die zich voor het heil der wereld opofferde, voortleeft in de Katholieke Kerk; dat de katholieke leek dat opofferend leven nastreeft; dat de katholieke priester zich ook offert aan de zondige menschheid, maar dat vooral de Bisschop de offeraar dier vele offers is, en in zich zelven aan Jezus Christus en der menschheid ten offer brengt, wat leeken en priesters op het altaar van geloof en liefde aanbieden. Hij is de dienaar der dienaren van Christus, die hoog in de Kerk verheven staat, gereed om allen ter dienste te snellen. Hij is zonder vader en zonder moeder, zonder betrekkingen of zonder belang; hij zoekt geene ijdele glorie, geene grootheid in de wereld, geen rijkdom of aardsche magt; maar alleen het rijk van Christus, het heil der menschen. Hij volgt den Heer Jezus van nabij op den weg des kruizes en vernedert zich, brengt zich zelven ten offer, om alles voor allen te worden en allen te behouden.

Ziedaar eene deugd, die genoemde partij niet kent en niet begrijpt, die zij daarom niet duldt in hen, die hare grootste vijanden zijn. Zij wil die deugd niet onder hare oogen hebben, om haar niet te moeten erkennen, om zich niet magteloos te moeten verklaren van tegenover die deugd ooit hare hoogmoedige krachten te stellen. Zij leest het dagelijks in haren bijbel: God wederstaat den hoogmoedige, maar schenkt den nederige zijne genade.

Daarenboven, de anti-revolutionairen begrijpen, dat de Katholieken van Nederland een vasteren band van eenheid, en daardoor eene onverbreekbare kracht verkrijgen in hunne Bisschoppen. En dit is immers niet te dulden door mannen, die alleen sterk, alleen magtig, alleen groot, ja, alles overheerschend willen zijn.

Misschien zelfs zijn er eenigen onder hen, bij wie de hoogmoed tot eene tweede natuur is geworden, dat zij geen mensch anders kunnen veronderstellen dan zij zelven zijn, en die daardoor meenen dat er geen Bisschop kan bestaan, of hij moet ook zich zelven zoeken, zich groot, magtig, rijk en gevreesd willen maken. Zij haten dus den Bisschop, omdat zij hem niet kennen, en omdat zij alle andere menschen naar hun eigen hart beoordeelen.

Het antwoord op de vraag: waarom haten de Groenen de Bisschoppen? is dus: — *omdat zij hoogmoedig zijn.*

Door de orthodoxen worden, gelijk wij onlangs zagen, de Protestanten van Nederland in heviger bewoordingen verketterd dan wij ons zouden durven veroorlooven. De hoogste vertegenwoordiger van het hervormde kerkgenootschap, laat de tegen haar ingebragte beschuldigingen — het bleek in ons laatste Nommer — niet zonder tegenspraak. De orthodoxen berusten echter niet in zijne verdediging en, den strijd voortzettende op het terrein der redenering, vallen zij daarenboven het hervormde kerkgenootschap met hartstogt aan op dat der feiten. Gij, die geen orthodoxen zijt, antwoordt en zegt welke de toestand is der niet-orthodoxe Protestanten in Nederland, dat is, van bijna alle Protestanten? Wat wij hier, zonder aanmerkingen maar niet zonder diepen weemoed, laten volgen, is het antwoord dat het orgaan der orthodoxen op deze vraag geeft:

»Het lag natuurlijk niet in het voornemen van Synodale kommissie, die, door een eenvoudige greep, alleen door aan het *ongeloof* den naam van *geloof* geven, — in een ander stuk ons de gewigtige tijding had medegedeeld: »*Wat men ook zegge, van geen leerstoel der godgeleerdheid en van geen kansel wordt het ongeloof in ons midden gepredikt,*" het lag natuurlijk niet in het voornemen dier kommissie, onder het(behalve de woelingen der orthodoxen), »onze kerk en belijdenis onteert," te vermelden: dat aan een onzer Hoogescholen, ook de jongelingen, die voor het leeraarsambt worden opgeleid, verpligt zijn de lessen bij te wonen van een Hoogleeraar, welke het Evangelie »een wespennest van fabelen" noemt; ook niet, dat sommige Hoogleeraren en predikanten een eerbiedig gebruik van 's Heeren woord »Bijbeldienst," het geloof in den Drieeenigen God »een veelgodendom," een ootmoedig berusten in de zoenverdiensten van onzen Heer »bloedtheologie," noemen, en evenzeer de Godheid van Christus als het persoonlijk bestaan en de krachtige werking van den Heiligen Geest loochenen, en dat deze of soortgelijke rampzalige overtuigingen zich van het meerendeel der leeraars hebben meester gemaakt.

»Maar zelfs dan nog was er veel wat, uit een *zedelijk oogpunt* althans, aan de opmerkzaamheid van een kerkelijk kollegie, dat een *Herderlijke Brief* schreef, als »onze kerk en belijdenis onteerende," niet had mogen ontsnappen.

»Nog eerst onlangs, in het verslag der Predikanten-vereeniging te Groningen, van den 3 Junij 1851, werd omtrent den inwendigen toestand der gemeenten in de provincie onder anderen gezegd: »het Avondmaal gering geld gevierd; doch in een groot gedeelte der provincie weinig belijders; de huwelijks-inzegening slechts door enkelen begeerd; het godsdienstig leven in de huisgezinnen van weinig beteekenis; de wandel zeer aardschgezind, dronkenschap en ontucht onder de arbeiders en dienstboden afschuwelijk erg; in het algemeen weinig achting voor het Kerkelijk leven, de kerk en hare dienaren."

»Wij houden ons overtuigd, dat deze schildering niet enkel op de Hervormde gemeenten in Groningen, maar misschien met geringe wijziging, op bijna al de Hervormde gemeenten van ons Vaderland toepasselijk is.

»En waarom wordt door de Synodale Kommissie, die zoo ijverig is in het bestrijden van de beginselen der Reformatie en hunne verdedigers, van dit alles niets gezien en opgemerkt? Waarom wordt door haar niets gerept van de bijna algemeene ontheiliging van den dag des Heeren; van de zo ergelijke pleizier-treinen op den Rustdag; van het algemeen lasteren en vloeken, dat regelmatig van de ouders op de kinderen, van de heeren op de dienstboden wordt overgeplant; van het afstaan der bedehuizen tot het houden van zangvereenigingen op groote schaal, waarbij de heiligste onderwerpen der gewijde geschiedenis en van het christelijk geloof, tot baldadig tijdverdrijf, worden misbruikt, terwijl vele der deelnemers aan deze hemeltergende ongeregtigheden, weinige uren later worden aangetroffen in een toestand van dronkenschap, die hen beneden het vee verlaagt?"

Wij deelen hieronder mede twee stukken, die tot de thans aanhangige finantieele quæstie, waar onze O. I. bezittingen en ook het moederland zoozeer belang bij hebben, betrekking hebben. Het tweede dier stukken is het adres door de aanzienlijkste kooplieden te Samarang tegen het gouvernementsbesluit van 30 Junij ll. ingediend, op het voorbeeld van de kooplieden van Batavia.

EXTRACT *uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.*

BUITENZORG, *den 30sten Junij 1853.* (N° 2.)

Gelezen, enz.

De raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Te bepalen als volgt:

Art. 1. Het besluit van 30 Maart 1852 N° 2 wordt ingetrokken.

Art. 2. Die voortaan wissels verlangt, mits niet beneden het bedrag van *f* 1000—, getrokken door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië op den minister van Kolonien, betaalbaar zes maanden na de dagteekening, doet daartoe aanvraag bij den directeur-generaal van financien, met opgave:

a. van de hoegrootheid van den wissel;

b. van den koers, tegen welken hij die verlangt.

Art. 3. Aanvragen, later ingediend dan op den 6den dag voor het vertrek van de eerst vertrekkende landmail, worden buiten aanmerking gelaten.

Art. 4. Na ontvangst der aanvrage in art. 2 bedoeld, wordt, zoo spoedig mogelijk, door den Gouverneur-Generaal de koers bepaald, waartegen, op dat tijdstip, Gouvernements wissels zullen worden uitgegeven.

Alle aanvragen tot dien koers en daar beneden, doch in geen geval lager dan tegen den koers van 95 pCt., worden tegen den vastgestelden koers toegestaan.

Aan den belanghebbende wordt, na de beslissing van den Gouverneur-Generaal, onmiddellijk door den direkteur-generaal der financien kennis gegeven, of de gevraagde wissels *al* dan *niet* zijn toegestaan en tegen welken koers.

Art. 5. De wissels worden afgegeven onder de dagteekening, waaronder de aanvraag blijkt geschied te zijn.

Art. 6. Zij worden tegen kontante betaling uitgereikt ten kantore van den algemeenen ontvanger te Batavia, op den 2den dag vóór het vertrek der landmail of vroeger, zoo mogelijk.

Wissels, welke belanghebbenden elders wenschen te ontvangen, worden door de zorg van den algemeenen ontvanger voornoemd verzonden, nadat het hem gebleken zal zijn, dat het geldswaardig bedrag in 's lands kas is gestort.

Ten tweede: enz.

Afschrift, enz.

Accordeert met voorschreven register,
De Algemeene Secretaris,
A. PRINS.

Aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, enz., enz., enz.

De ondergeteekenden allen kooplieden te Samarang, nemen mits deze de vrijheid zich eerbiediglijk tot Uwe Excellentie te wenden, ten einde met de meeste bescheidenheid ter kennis van Uwe Excellentie te brengen, hunne bezwaren tegen het besluit van Uwe Excellentie van 30 Junij jl., voorkomende in de *Javasche Courant* van 2 dezer, betrekkelijk de uitgifte van Wissels op Nederland door het Gouvernement.

De indruk, welke evengenoemd besluit heeft te weeg gebragt, en de nadlottige gevolgen, welke zij voorzien dat uit hetzelve voor handel en industrie zullen ontstaan, zijn van zoodanigen aard, dat zij het zich tot pligt beschouwen, ook met het oog op verschillende aan hen toevertrouwde belangen, daarvan aan Uwe Excellentie door dit adres te doen blijken.

De ondergeteekenden vinden zich hiertoe te meer genoopt, omdat naar hunne bescheiden meening, de bedoeling des Gouvernements niet zal worden bereikt met het bewuste besluit.

Tot staving van hun gevoelen vermeenen zij te moeten verwijzen naar den tegenwoordigen stand van zaken op Java, alvorens in nadere ontwikkeling te treden hunner bezwaren tegen den door Uwe Excellentie genomen maatregel.

Het kan Uwe Excellentie niet onbekend zijn, dat reeds sedert eenigen tijd de handel eenigzins in ongelegenheid heeft verkeerd, ten gevolge der bestaande groote moeijelijkheden in de plaatsing van Wissels op Europa, die thans, ook te Batavia alleen, te vergeefs worden aangeboden voor millioenen guldens.

De oorzaak hiervan moet voornamelijk worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de Waarde van den *Uitvoer-handel* die des *Invoers* verre overtreft, eene daadzaak, welke te bekend is, dan dat het noodig zijn zoude, dienaangaande in verdere bijzonderheden te treden, en die, vroeg of laat, een toestand als de tegenwoordige moest doen geboren worden.

In het gebrek aan waarden, tot dekking van het *Surplus* van den Uitvoer handel, kan *alleen* voorzien worden door uitzendingen van *Spetie* van Europa; slechts hierdoor zal het evenwigt kunnen hersteld worden, en vermeenen zij daarop eerbiediglijk de aandacht van Uwe Excellentie te mogen vestigen.

Wanneer nu de Ondergeteekenden het bewuste besluit, ter zake van afgave van Wissels op het Moederland, wel begrijpen, dan is het de bedoeling des Gouvernements om tegen eenen nader te bepalen en dus steeds onzekeren koers, wissels op het Moederland af te geven, echter niet lager dan tegen 95 pCt., doch betaalbaar slechts 6 maanden na dato, of in andere woorden op meer voordeelige voorwaarden, dan waarop tot dus verre, wissels op Nederland, zoowel bij het Gouvernement als bij Partikulieren, verkrijgbaar zijn geweest.

Het gevolg zal alzoo zijn, dat er fluktuatien in den wisselkoers komen zullen, en een toestand van *onzekerheid* zal worden daargesteld, welke op alle belangen nadeelig zal moeten terugwerken.

Meer nadeelig nog zal het onzekere van den wisselkoers, welken Uwe Excellentie zich voorbehouden heeft, telkens drie of vier dagen voor het vertrek van iedere Mail en dus tweemaal 's maands te bepalen, op alle Handels operatien met het Moederland werken, en wanneer de Ondergeteekenden de vrijheid nemen Uwe Excellentie eerbiediglijk te verwijzen, naar de bezwaren, daartegen gewezen bij de kooplieden te Batavia, en in een adres, door de meesten hunner onderteekend, aan Uwe Excellentie medegedeeld, dan toch spreekt het van zelve, dat die onzekere wisselkoers, *vooral* voor de kooplieden te Samarang en te Soerabaya gevestigd, nadeelig werken moet, daar zij toch eerst met den stand van denzelven bekend zouden raken, wanneer de Mail reeds vertrokken was en dus te laat, om hunne operatien daarnaar te regelen.

De stand van zaken, welke de uitvoering van orders op produkten op eene stapelplaats als Samarang zeer bemoeijelijkt en bij eene volstrekte onbekendheid met den wisselkoers, weldra onmogelijk zal maken, heeft niet alleen nu reeds eene daling in de prijzen dezelve veroorzaakt, maar op dit oogenblik produkten schier onverkoopelijk gemaakt en bij het nadeel dat Landbouw en Industrie noodwendig daarbij lijden, nemen zij tevens de vrijheid, de aandacht Uwer Excellentie eerbiediglijk te vestigen, op de omstandigheid dat dit nadeel op velen hunner dreigt terug te werken, die aanzienlijke kpitalen, aan landelijke en industrieele ondernemingen gewijd hebben.

Daarbij zijn de Ondergeteekenden bescheiden van meening, en zijn zij het geheel met de kooplieden te Batavia eens, dat ook, wanneer de wisselkoers a pari, of zelfs boven pari, mogt komen te staan, zulks *op den duur*, de behoefte aan wissels niet kan doen toenemen. Tijdelijk zullen ten gevolge daarvan, welligt meer of minder belangrijke sommen worden overgemaakt; doch ook dit komt hun voor in de tegenwoordige omstandigheden, voor de *algemeene* belangen een bezwaar te zullen opleveren, daar eene verdere vermindering van kapitalen daarvan het gevolg moet zijn. Reeds zijn ten gevolge der zoozeer verminderde Indische rente, vele kapitalen naar het Moederland teruggevloeid, en hoezeer zal deze, voor de kolonie zoo schadelijke omstandigheid, nog toenemen, wanneer de gelegenheid aangeboden wordt, om kapitalen in den vervolge a pari, en misschien wel, met eenig avans over te maken?

De ondergeteekenden zullen zich gelukkig achten, indien het hen gelukt zal zijn, Uwe Excellentie te overtuigen, dat de toepassing van het besluit van 30 Junij ll. bij meerdere nadeelen, ten gevolge zal hebben:

1e. Dat de thans reeds bestaande crisis in den handel nog zal verergeren, doordien de moeijelijkheid tot plaatsing van wissels nog zal toenemen.

2e. Dat het *onzekere* van den Wisselkoers alle handelsoperatiën met het Moederland moeijelijk, en plaatselijk de uitvoering van orders op producten zelfs onmogelijk maakt.

3e. Dat de prijzen der producten reeds gedaald, nog eene verdere daling zullen ondervinden.

4e. Dat meer voordeelige voorwaarden voor de nemers van wissels, *op den duur* de behoefte aan wissels *niet* zullen doen toenemen.

5e. Dat de Kolonie meer en meer van kapitalen beroofd wordt op een oogenblik, dat het gebrek aan fondsen reeds voor velen noodlottige gevolgen hebben kan.

En naderen daarom vertrouwend Uwe Excellentie, met het eerbiedige verzoek, dat het Haar moge behagen, om ook, in overeenstemming met het verlangen van de Bataviasche kooplieden, het Besluit van den 30 Junij ll. weder in te trekken, of zoo daartegen bezwaren mogten bestaan, te bepalen dat de wisselkoers slechts eenmaal 's maands, en wel onmiddellijk na het vertrek der maandelijksche Mail vastgesteld worde, ten einde zich, zoowel hier als elders op Java, daarnaar te kunnen regelen, terwijl het ook hun wenschelijk voorkomen zoude, eenen veranderden termijn van wissels niet te doen in werking komen voor het volgende jaar.

(*W. Get.*) Mc. NEILL en C°.
DORREPAAL en C°.
B. KOPERSMIT en C°.
Het Agentschap der O. I. Maatschappij van Administratie en Lijfrente te Samarang,
G. L. DORREPAAL.
J. A. RUHLE.
VAN MAANEN en C°.
pp. J. KNAGGE en C°.
C. DAMNITZ.
VAN DEN BROEK en VEECKENS.
WERMUTH en C°.
OLIPHANT en C°.
JACOBUS HEJMANS.
[illegible]

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van Dingsdag 20 September.

In deze zitting zijn onderzocht de geloofsbrieven der nieuw benoemde of herkozen leden, te weten van de heeren: Philipse, van Aylva van Pallandt, van Golstein van Oldenaller, van Rijckevorsel, Borski, van Swinderen, de Sitter, Bosch van Drakestein, de Bruijn, Sassen, Cost Jordens en de Villers de Pité.

De Vergadering heeft de zeven eerste heeren wier geloofsbrieven in orde bevonden zijn, als leden der Vergadering toegelaten en voorts besloten dat men de drie volgende evenzoo zal toelaten, zoodra zij de bij de Grondwet gevorderde eeden zullen hebben afgelegd, en dat nader over de toelating der beide laatsten zal worden beslist, zoodra zij de aan hunne geloofsbrieven ontbrekende stukken zullen hebben ingeleverd.

De heer Philipse heeft het hem opgedragen voorzitterschap gedurende het tegenwoordig zittingjaar aanvaard met het houden der navolgende aanspraak:

MIJNE HEEREN!

Was de vereerende wijze, waarop ik onlangs door de Staten van Zuid-Holland tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal ben herkozen, mij bijzonder aangenaam, niet minder vereerend is het mij, door Zijne Majesteit den Koning ten derden male tot Voorzitter van deze Kamer te zijn benoemd en dit vernieuwd blijk van 's Konings vertrouwen te hebben mogen ontvangen.

Heb ik, Mijne Heeren, in de afgeloopene zittingen het belang en het gewigt dezer zóó aanzienlijke betrekking van nabij leeren kennen en tevens de vele bezwaren ondervonden, welke daaraan zijn verbonden, zoo betuig ik volgaarne, dat indien het mij slechts eenigermate mogt gelukt zijn de aan mij opgelegde taak naar den eisch te volbrengen, ik dit grootelijks aan uwe ondersteuning en aan uwe hulpvaardige medewerking zoude te danken hebben.

Gelooft echter niet, Mijne Heeren! dat ik nu zonder schroom weder in uw midden ben opgetreden; — integendeel gevoel ik thans nog meer dan te voren de moeijelijkheid der taak in al haren omvang; en het is even als vroeger, alléén in de hoop op uwe mij meermalen betoonde toegevendheid en welwillendheid, waarop ik steeds den grootsten prijs blijf stellen, dat ik trachten zal aan deze mijne nieuwe roeping te beantwoorden.

Van Zijne Majesteit den Koning mogten wij op gisteren bij de opening van de tegenwoordige zitting bijzonder gunstige en bemoedigende mededeelingen ontvangen nopens den toestand van onze buiten- en binnenlandsche aangelegenheden, en zult gij, Mijne Heeren, even als ik, met welgevallen hebben vernomen den voordeeligen staat onzer geldmiddelen, — de toezegging van nieuwe voorstellen tot voortgezette delging van 's lands schuld, — en het gegeven uitzigt op de gelegenheid tot het afdoen van belangrijke onderwerpen van wetgeving.

Mogen de welligt vele en gewigtige werkzaamheden, welke daaruit ook voor ons, Mijne Heeren, kunnen voortvloeijen, met belangstelling door ons aangevangen en met uwe gewone zorg worden ten einde gebragt en al onze daartoe aan te wenden pogingen strekken tot bevordering der belangen van ons dierbaar Vaderland!

Hiertoe, Mijne Heeren, zal ik van mijne zijde weder trachten onze vergaderingen met orde te leiden en de bepalingen van Grondwet en Reglement van Orde te helpen handhaven.

Wilt gij, Mijne Heeren, voortgaan mij hiertoe met uwen bijstand hulpvaardig ter zijde te staan en toch vooral mij met uw vertrouwen blijven vereeren!

Met den wensch dat het God behage om aan mij de noodige krachten tot vervulling mijner pligten te schenken en dat bovenal zegen des Allerhoogsten moge rusten op al wat in deze zitting tot welzijn van Koning en Vaderland door ons zal worden tot stand gebragt, verklaar ik de betrekking van Voorzitter dezer Vergadering te aanvaarden.

In deze vergadering zijn ingekomen onder anderen eenige verzoekschriften betrekkelijk in de afgeloopen zitting afgedane wets-ontwerpen. De Kamer heeft met verwerping een voorstel van den heer van Dam van Isselt, die deze stukken eenvoudig, zonder nader onderzoek, op de griffie wenschte te doen nederleggen, met 15 tegen 9 stemmen besloten dat al die adressen zullen verzonden worden naar de nieuw benoemde kommissie voor de verzoekschriften, welke gedurende dit jaar bestaan zal uit de heeren: Lotsij, Paspoort van Grijpskerke, de Vos van Steenwijk, van Golstein van Oldenaller en van der Oudermeulen.

Op voorstel des Voorzitters heeft de Kamer bepaald dat de troonrede, door een adres van wege de Vergadering zal worden beantwoord.

Nadat de trekking der afdeelingen had plaats gehad hebben de leden zich naar hunne respektive sektien begeven ter benoeming van voorzitters en onder-voorzitters alsmede van leden der kommissie belast met de opmaking van een adres van antwoord op de troonrede.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Dingsdag 20 September.

De heer Luyben, als oudste in jaren, bekleedt het voorzitterschap.

Is ingekomen eene missive van den heer van Voorst, daarbij ter kennis der vergadering brengende, dat hij voornemens is zijne benoeming tot voorzitter van de arrondissements-regtbank te Haarlem aan te nemen, dien ten gevolge zijn ontslag neemt als lid der Kamer. De missive luidt als volgt:

„Mijne Heeren!

Ik heb de eer u kennis te geven, dat het Z. M. behaagd heeft mij, bij besluit van den 12 dezer maand, te benoemen tot president der arrondissements-regtbank te Haarlem.

Het is mijn voornemen deze benoeming aan te nemen en mij aan geene nieuwe verkiezing te onderwerpen. Ik houde alzoo op lid te zijn van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Bij het verlaten dezer betrekking is het behoefte voor mijn hart, u, Mijne Heeren, mijnen opregten dank te betuigen voor de vele blijken van welwillendheid, welke ik, in uw midden verkeerende, van mijne tegenwoordige zoo wel als vroegere medeleden heb mogen ontvangen.

De herinnering aan zoo vele kundige en vaderlandlievende mannen, als ik het voorregt had te leeren kennen, zal steeds levendig [illegible] bijblijven. Door hun voorbeeld aangemoedigd, heb ik getracht, naar vermogen mede te werken tot de aanneming van onderscheidene belangrijke wetten, welke door de gewijzigde Grondwet van 1848 werden gevorderd.

Worden mijne wenschen vervuld, dan zullen de Staten-Generaal in gemeen overleg met de Regering, voortgaan op de in dat jaar gelegde grondslagen, het gebouw onzer Staatsinstellingen verder op te trekken en te voltooijen. Zoo zal de welvaart des Vaderlands krachtdadig worden bevorderd en de naam der Nederlandsche natie, op het naauwst aan haren geëerbiedigden Koning verbonden, met eere blijven gehandhaafd. Moge de zegen der Voorzienigheid daartoe op uwe werkzaamheden rusten.

Ik beveel mij in het toegenegen aandenken van u allen, Mijne Heeren, en van Uwen hooggeschatten griffier met nadruk aan en heb de eer mij met de meeste onderscheiding te noemen.

Uwen zeer dienstwillige en gehoorzame dienaar.
(get.) van Voorst."

Haarlem, 19 September 1853.

Daarna is men overgegaan tot het opmaken eener lijst van drie kandidaten aan te bieden aan den Koning om daaruit één te kiezen tot voorzitter der vergadering gedurende het tegenwoordig zittingjaar. Op die lijst zijn geplaatst de heeren:

Bereck van Hogelanden als eerste kandidaat, die na eene eerste stemming met 38 van de 47 stemmen verkozen werd, de heer Gevers van Endegeest, na eene vierde stemming met 26 tegen 17 stemmen, die de heer van Rappard bekwam, en de heer Luijben eveneens na eene vierde stemming met 24 tegen 21 stemmen, welke de heer Groen van Prinsterer op zich vereenigde.

Uit Luxemburg wordt gemeld, dat het kabinet volgenderwijze is zamengesteld, en aan den Koning ter goedkeuring is voorgedragen. De zamenstelling is als volgt: de heer Simons, president, de heeren Jurion, Wellenstein, Servais en Wurth Paquet. Men twijfelt echter of deze lijst de goedkeuring des Konings zal erlangen. (*Hdlsb.*)

Bij den Minister van Finantien is onder het postmerk Middelburg, van den 15den dezer, een bankbiljet van ƒ 25 ontvangen, hetwelk ten behoeve van 's Rijks schatkist wordt verantwoord.

Bij de plaatselijke kommissie van geneeskundig toevoorzigt te Rotterdam zijn aangegeven op 19 Sept.: 52 cholera-lijders, 15 hersteld en 37 overleden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 20 Sept. De heer Drouin de Lhuys, die men vermoedde dat met eene zending naar Engeland was belast, heeft slechts eenige dagen op zijn buitenverblijf doorgebragt.

— Men verwacht, dat de heer Dupin eerlang weder benoemd zal worden tot voorzitter van het hof van kassatie. De laatste redevoering, door dien heer uitgesproken in een landbouwkundig genootschap, schijnt hem tot die waardigheid te zullen brengen. In die redevoering worden het oude en het tegenwoordige Napoleontische keizerrijk vrij sterk geprezen, door den voormaligen Orleanistischen staatsman.

ENGELAND.

LONDEN, 20 Sept. De *Times* spreekt op de stelligste wijze het berigt tegen, verspreid door het *Journal des Débats*, als zoude de Engelsche regering instruktiën aan haren gezant te Konstantinopel hebben gezonden, waarbij de Sultan dringend aangezocht werd de Weener nota onveranderd aan te nemen.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 19 Sept. De baron von Meijendorff, Russisch gezant te Weenen, heeft eene depêche ontvangen van graaf Nesselrode, betreffende de weigering van den Czaar, om de door Turkije voorgeslagen wijzigingen aan te nemen. Aan het slot dezer depêche leest men de volgende regelen:

»Wij willen het gezegde te zamen trekken. Het te Weenen vastgestelde ultimatum is niet het onze. Het is het werk van Oostenrijk en van de andere mogendheden, die hetzelve, na het in onderling overleg vastgesteld, aan een naauwkeurig onderzoek onderworpen en in de oorspronkelijke bewoordingen gewijzigd te hebben, beschouwden als door de Porte kunnende worden aangenomen zonder gevaar voor hare belangen of hare eer. Wij van onze zijde hebben alles gedaan wat van ons afhing om onnoodige vertraging voor te komen, daar wij, toen de schikking ons voorgelegd werd, afgezien hebben van het doen van eenig tegenvoorstel. Niemand zal weigeren dit ter eere van des Keizers rondborstige en eerlijke staatkunde te erkennen. Nadat wij de mate der toegevelijkheid voorlang hebben uitgeput, zonder dat de Porte dusver het geringste heeft toegegeven, kan Zijne Majesteit niet verder gaan zonder hare gansche stelling bloot te geven en zonder gevaar te loopen dat hare betrekkingen met de Porte hervat werden onder ongunstige voorteekenen, die aan dezelve voor de toekomst alle bestendigheid ontnemen en onvermijdelijk tot eene nieuwe en onherstelbare breuk leiden zouden. Zelfs zouden op dit oogenblik nieuwe inwilligingen ten aanzien van de uitdrukkingen der nota niets baten, want uit uwe depêche zien wij dat de Ottomannische regering slechts op onze toetreding tot de voorgestelde wijzigingen der Weener nota wacht om hare onderteekening alsmede de afzending van den gezant die de onderteekende nota herwaarts brengen moet, van nieuwe voorwaarden afhankelijk te maken, en dat zij nu reeds onaannemelijke voorstellen gedaan heeft ten aanzien van de ontruiming der Vorstendommen. Aangaande dit laatste punt kunnen wij alleen verwijzen naar de verzekeringen en verklaringen vervat in onze depêche van 10den Augustus, en herhalen dat de aankomst te St Petersburg van den Turkschen gezant die de onveranderde Oostenrijksche nota overbrengt, genoegzaam zal zijn om onverwijld tot de terugroeping onzer troepen te doen overgaan.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 20 Sept. Belg. leen. 2½ pc. 55¼, 1840/1842 4½ pc. 97½; 1852, —; Spanje 3 pc. 22 1/16; Binnenl. 3 pc. 42 7/16; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 84⅛.

PARIJS, 20 Sept. Fransche 3 pc. 77.40; 4½ pc. 101.75; Spanje 3 pc. Binnenl. 42⅜; id. 1 pc. 22⅛; Russen 4½ pc. 99⅛.

LONDEN, 20 Sept. Cons. kont. 95⅜ a —; op tijd 95⅝ a —; Braz. 101 a 102; 1829/39 100½ a 101½; 1852 — a —; Den. 3 pc. 82 a 84; 5 pc. 104 a 106; Ecuad. 4⅞ a 5⅛; Gren. 21½ a 22; Uitgest. 9⅛ a 9⅜; Mexiko Nieuwe 25¼ a 25⅜; Peru 4½ pc. N. 77 a 79; Uitgest. 55 a 57; Rusl. 1822 5 pc. — a —; (N.) 4½ pc. 100¼ a 100¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 43½ a 44; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22½ a 22⅝; 3 pc. 46¼ a 46½; Coup. cert. 5⅝ a 5¾; Passive 5 a 5¼; Holl. 2½ pc. 64⅜ a —; id. 4 pc. 98⅛ a; Venez. 36 a 38; Uitg. 15½ a 16½; Wissel op Amsterdam ƒ 11.17½; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 20 Sept. Met. 5 pc. 93¾; Bank-Aktien 1376; Loten fl. 250 —; Wissel op Londen 10.41; Zilver 9⅝.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Fonds	Rente	20 SEPT. 4½ u. gebl.	21 SEPT.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch.	à 2½ pCt.	63⅜	62¼ a	62⅜	62¼
Dito Dito	3	76½	75¼	75 7/16	
Dito Dito	4	94½	94⅛	94 7/16	94 3/16
O. I. Leening 1844	4		94¾		
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½				
Aand. Rijn-Spoorweg.					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv.		52⅝			
FRANKRIJK, Obligatien	3				
SPANJE Nieuwe	1	22 7/16	22 5/16	22⅜	
Dito	3		47		
Dito Binnenl. à 6/m.		42½	42⅜		
Coup. Bewijzen.		5 13/16	5¾	5 13/16	
Amortisable Schuld		5 1/16	5 1/16		
PORTUGAL te Londen	5	39⅜	39 1/16	39 3/16	39 1/16
Dito uitgestelde					
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	108⅛	108¼		
Dito Dito 1828 en 1829			107¾		
Cert. bij d°. 1831 en 1833			98½	98¾	
Dito	4½	99¼			
Dito bij *Hope*	4	93			
Dito bij *Stieglitz en C°.*			91¾		
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito		74¼			
POLEN, Certifikaten	4	86¼	86		
Dito Aand. à fl. 500		160¼			
Dito met Lot. à 300					
AMERIKA, Bank-Actiën		4 11/16	4½		
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50	ƒ				
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	81½	81	81¼	
Dito 1852					
Dito 1847	2½				
Dito 1831	2½	42	41¾		
Dito 1849	5	94½	94½	94½	
Ween. Bank bij *Goll en C°.*		86¾			
Dito	4		70½		
Letter B	5	94½	94⅛	94½	
Aand. met Loting fl. 500	ƒ				
Nieuwe dito à 250					
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer*	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5	98⅛			
Dito Leening 1843	5				
PERU	4½	77	76	77	76
MEXICO Nieuwe	3	24¾	25 5/16	25 7/16	
VENEZUELA à £ 100	3½	36¼			
GRENADA à £ 100	2				
Dito Uitgestelde		9⅜	9	9¼	
ECUADOR à £ 100		4⅛	4		

Mexico onbepaalde 23⅞, 24.

Onze fondsenmarkt was heden bij tragen handel algemeen flaauwer gestemd.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ 3 pCt. Diskonto 2 pCt.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 20 Sept. De heden geveilde 224 balen beschadigde Brazil Koffij, per *Hellgesen*, zijn verkocht tot 22 a 25 1/2 c. entr.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 21 Sept. Tarwe tot ruim vorige prijzen aan cons. verkocht: 130 ℔ b. Pools. ƒ 430; 128 ℔ dito ƒ 412; 127 ℔ dito ƒ 410, ƒ 415; 126 ℔ Holst. ƒ 380.

Rogge ƒ 3 a ƒ 4 hooger: 120, 122 ℔ Odessa ƒ 250, ƒ 256; 117 ℔ Archangel ƒ 250; 116, 117 ℔ o. Gedr. ƒ 237, 240.

Garst ƒ 4 hooger: 100 ℔ Oostvr. ƒ 194.

Haver en Boekweit zonder handel.

Op 9 vaten Olie in April ek. 73; Sept. 72½; Oct. 72½; Nov. 73 ℒ. *Lijnzaad* traag. 109 ℔ Calcutta ƒ 325. *Raapolie* op 6/w. ƒ 40, Vliegend ƒ 39, ¼; 1°. Mei ek. ƒ 41; Oct. ƒ 39¼; Nov. 40¼; Dec. ƒ 40¾. *Lijnolie* op 6/w. ƒ 31¾; Vliegend ƒ 30¾. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 39¼; Vlieend ƒ 38¾.

ROTTERDAM, 20 Sept. Tarwe in entrepot bij partij 154/2 witb. Poolsche ƒ 420, en in konsumtie 155/2 ℔ dito ƒ 425; 157/2 ℔ Rostocker ƒ 425; 162/2 ℔ nieuwe Hooglands. Kleefsche ƒ 432; 160/2 ℔ n. Bovenl. ƒ 420. — Rogge in entrepôt 145/2 ℔ Eupatoria ƒ 250; 142/2 ℔ Petersburg ƒ 246, en 140/2 ℔ Archangel zeilende ƒ 250; voorts in konsumtie 152/2 ℔ Fransche ƒ 275.

SCHIEDAM, 20 Sept. Rogge. Verkocht: 144/2 ℔ Kunda ƒ 308 6/w., 144/2 ℔ Arendsb. ƒ 308 kont., ƒ 312 3/m. — Moutwijn ƒ 23,25; Jenever ƒ 27,75; Amst. Proef ƒ 29,—, per Ned. vat zonder fust, zonder belasting.

ANTWERPEN, 20 Sept. *Koffij*. Heden verkocht voor export 1000 b. Domingo tot stijve prijzen.

Graanmarkt. De markt blijft steeds in Tarwe en Rogge vast, maar sedert gisteren weinig handel.

Rijst. Veel gezocht tot verhoogde prijzen. Sedert gisteren zijn gedaan ongeveer 8000 zakken Arracan uncleaned per *Argo*: 500 z. id. gepeld in cons. en eenige 100de z. idem gepeld in Entrepôt.

Suiker. Ruwe. Wij hebben den verkoop te melden van ongeveer 1800 z. Fernambuc. Geraffineerd. Gisteren gedaan ongeveer 50/m kil. Gestampte op November en 40/m kil. brooden RBA op November.

LONDEN, 19 Sept. *Suiker.* De prijzen van zeilende ladingen blijven stijf, Havana en Brazil veel gevraagd voor export en konsumptie. Weinige zaken, maar stijve prijzen. Gedaan 1300 kist. zeilende Havana N° 16 a 25 s. 5 d.; 400 k. wit Bahia tot 23 s 6 d. voor Triest en 3166 k. Havana N°. 14 tot 25 s. voor St. Petersburg. *Geraffineerd.* Van gestampte blijven de prijzen ferm, doch weinig zaken voor export.

Koffij. In Ceylon natif zijn vele zaken gedaan, meestal voor konsumtie tegen ferme prijzen van 47 s. 6 d. tot 49 s. voor minder tot beste soort. In Plantage veel handel tot stijve prijzen voor gekleurde, waarvan de voorraad zeer verminderd is. Vreemde Koffij veel gevraagd, doch weinig voorhanden.

Rijst. Gevraagd voor export en Konsumtie. De gesteldheid der markt is goed in West-Indische Rijst.

Talk ferm, 54 s. tot 54 s. 6 d. Stock 21,125 fust tegen 36,243 in 1852 en 30,183 en 1851 op hetzelfde tijdstip.

Graanmarkt. Tamelijke toevoer aan de markt van Engelsche Tarw. die 3 tot 5 s. hooger dan Maandag van de hand gegaan. Goede vraag voor vreemde Tarwe en tot evenredig hooger prijs verkocht.

LIVERPOOL, 19 Sept. *Katoen* ferm. 5000 balen verkocht.

ADVERTENTIEN.

(3295) Het behaagde den Alwijzen op heden, mijne dierbare Echtgenoote CORNELIA JOHANNA MAGDALENA NOLET, na eene kortstondige doch hevige ongesteldheid, na voorzien te zijn van de H. H. Sacramenten der stervenden, in den leeftijd van 48½ Jaar van mijne zijde weg te nemen, mij nalatende drie kinderen, welke nog zoozeer hare moederlijke zorg behoefden.

W. A. VAN DER BURG.

SCHIEDAM, 19 September 1853.

Algemeene kennisgeving.

Imand van 42 jaren oud, R. Katholiek, die gedurende 22 jaren bij eene Mevrouw als **HUISHOUDSTER** heeft gewoond, en door sterfgeval buiten betrekking is geraakt, zag zich gaarne weder als zoodanig geplaatst. De noodige informatie is te bekomen. Men adressere zich met franco brieven onder Letter V bij C. L. van Langenhuyzen Boekhandelaar te Amsterdam. (32..)

(3293) Bij Gebr. VERHOEVEN zijn voorhanden en bij hunne gewone Correspondenten verkrijgbaar:

Casus Conscientiae

de mandato olim Emini. S. R. E. Card.
PROSPERI LAMBERTINI
Bononiae Archiep. etc. deinde

S. D. P. Benedicti XIV.

Propositi ac resoluti.

Opus confessariis omnibus atque animarum curam gerentibus, perutile ac necessarium. 4 vol. in 12°. Prijs ƒ 2.8..

R. P. LEONARDI LESSII S. J.

DIVINARUM PERFECTIONUM

compendiaria expositio,
ad mentem sursum elevandum, et maximum virtutum actus facili modo excitandos. 18°. Prijs . . ƒ 0..

PLANS D'INSTRUCTIONS

sur les principaux sujets de le morale chrétienne. 2me édition, revue et corrigée, 2 vol. ƒ 2.15.

Nouveaux Plans de Prônes

de sermons, de méditations et d'instructions familières contenant plusieurs sujets pour chaque Dimanche, pour les fêtes fixes et mobiles. Prix . . . ƒ 1..

TRACTATUS DE PRINCIPIIS
JURIS CANONICI
auctore D. Bouix, 12°. . . . . . . ƒ 1..

J. B. PIANCIANI S. J.
in historiam creationis mosaicam commentatio, in 8°. ƒ 1..

LA PHILOSOPHIE
du Catéchisme Catholique, par l'abbé MARTINET (auteur de Platon Polichinelle) 2 vol. 18°. . . . . ƒ 1..

DE WAARHEID IS EEUWIG
en onveranderlijk, of
DIAMANT OF GLAS.
door ALBAN STOLZ.

MAANDELIJKSCHE KRONIJK,
Geschiedenis van den dag, met Portretten, de 12 afleveringen . . . . ƒ 3..

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.